

2. GOVORNI NASTOP

Ljudske basni

Basen je didaktična književna vrsta, v kateri nastopajo poosebljene živali s človeškimi lastnostmi, koncu zgodbe pa sledi moralna nauk. Nauk je izražen na začetku, koncu ali pa ga razberemo iz zgodbe. Živali, ki nastopajo v njej, poosebljajo kakšno značilnejšo in pogostejšo značajsko lastnost (npr. lisica je zvita, lev je mogočen, sraka pa kradljiva). Pogosto na duhovit način, z uporabo ironije, kritizira napake ljudi.

Zdaj pa vam bom obnovila basen **Čebelica in čmrlj**. To basen sem si izbrala, ker govori o delu in marljivosti.

Že od ranega jutra je pridna čebelica obletavala cvetlice in nabirala sladki med. Popoldne pa so se pojavili na nebu temni oblaki in iz daljave se je slišalo grmenje. Kar naenkrat pa je pribrenčal leni čmrlj, ki je od jutra še sladko spal, zdaj ko se bliža slabo vreme pa se je spravil nabirat med. Začelo se je bliskati in grmeti, čebelica pa je hitro odhitela domov, da je ne bi ujela nevihta. Čmrlj pa je hitel nabirati hrano, da bi nadomestil, kar je zamudil s svojo lenobo. Toda dež ga prehitil in se tako hudo ulije, da pobije čmrlja na tla. Dolgo časa se je pobiral, da bi zletel domov, a vse zaman. Skril se je v mah, a moča je kmalu prišla do njega. Ker ni nehala deževati in čmrlj ni mogel priti do hrane, je v mahu žalostno poginil.

Ta basen nas nauči, da je treba vložiti veliko truda za uspešno narejeno delo.

Obnovila vam bom še basen **Lisica in polž**. To basen pa sem si izbrala, ker govori o tem, da ne smeš človeka soditi po zunanosti in sposobnostih, ker se ti enkrat vse vrne nazaj.

Nekega dne je lisica ležala ob robu gozda. Zagledala je polža, ki je lezel mimo, in ga izzivala, da je zelo počasen in da ne bo nikamor prišel. Nato sta se stavila, kdo bo prej v dolini. Polž se je odpravil na pot, lisica pa je bila prepričana v svojo zmago, zato je še malo poležala. To pa je izkoristil polž, ki se je prislinil lisici na rep. Proti večeru se je lisica odpravila v dolino s polžem na repu. Ko je prišla v dolino, je videl, da polža ni nikjer. Zaklicala ga je proti gozdu, polž, ki je medtem zlezel lisici z repa, pa je mogočno zavpil za njo, da jo čaka že pol ure. Lisica se je začudeno obrnila in videla polža, ki je stal za njo. Osramočeno je zbežala v gozd, ker je zgubila stavo s polžem.

Ta basen pa nas nauči, da obsojanje ne pelje nikamor, kajti vrne se ti še huje nazaj.

Socialne pesmi

Družbene ali socialne pesmi, so pesmi, ki odražajo družbene odnose. Družbene pesmi opozarjajo na ljudsko bedo, izražajo družbena nasprotja in se bore za družbeno preobrazbo. Socialne pesmi nastanejo v dobah z velikimi družbenimi razlikami in krivicami.

Obnovila vam bom socialno pesem **Graščakov vrtnar**. To pesem sem si izbrala, ker mi je njena vsebina všeč in ker smo podobno brali lani pri slovenščini.

Pesem Graščakov vrtnar govori o gradu, pod katerim je vrt. Po njem je nekega dne hodil

reven, mlad vrtnar, ki si je pel, da ima rad gosposko deklico. Grajski gospod pa ga je slišal in poklical svojo graščakinjo in ji povedal, da ima vrtnar rad njuno hči. Gospa ga je mirila, naj bo tiho in da naj ne bo jezen, ker je vrtnar preveč popil. Grajski gospod je poklical vrtnarja in ga vprašal, če pozna njegovo hčer, vrtnar pa mu to zanika. Ker se mu je vrtnar zdel sumljiv, je ukazal svojim služabnikom, naj ga usmrtijo. Graščak pa je videl svojo objokano hčer in jo vprašal, zakaj joče. Potožila mu je, da ji je nekdo ukradel suknjo, on pa ji je odvrnil, da ji bo kupil druge tri. Rekla mu je, naj ne kupi nobene, ker jih ne bo nosila. Vstala je in se odpeljala s kočijo na travnik, da bi videla vrtnarja, ki bo po nedolžnem usmrčen. Vrtnar je klečal z zavezanimi očmi in rotil rablja, da mu odveže oči, da bo videl čez vse ljudi. Ko je videl čez vse ljudi, med katerimi je bila njegova ljubica, mu je rabelj nazaj zavezal oči. Ko je rabelj prvič zavihtel meč, je ljubica omedlela. Ob drugem udarcu je vrtnar usmrčen. Ljubica umre od žalosti. Vsakega so pokopali na en kraj cerkve, iz njegovega groba zraste lilija, iz njenega pa vrtnica, ki se na vrhu cerkve ovijeta druga ob drugo.